

بررسی عوامل موثر بر رفتار سرمایه‌گذاری اعضای تعاونی تولید روستایی

(مطالعه موردی: تعاونی تولیدی خوراک دام تایباد)

علیرضا کرباسی و آرزیتا سروری

^۱ دانشیار و دانشجوی کارشناسی ارشد گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد

*

چکیده:

شرکتهای تعاونی تولید روستایی یکی از مراحل پیشرفته تعاون می باشد که در توسعه پایدار روستایی نقش به سزایی را ایفا می کند، و تا کنون دولت برای حمایت از آنها هزینه زیادی کرده است. هدف از شرکت های تعاونی تولید یکپارچه کردن قطعات اراضی زارعان عضو تعاونی تولید، فراهم کردن حداکثر استفاده از منابع آب و خاک کشور ترویج شیوه های معیشت و کار، استفاده صحیح از ماشین آلات کشاورزی، احیای اراضی بایر و در نهایت افزایش تولید و درآمد کشاورزان و روستاییان می باشد.

هدف مطالعه حاضر ارزیابی رفتار سرمایه‌گذاری اعضای تعاونی تولیدی خوراک دام شهرستان تایباد می‌باشد. اطلاعات مورد نیاز این مطالعه از طریق تکمیل پرسشنامه به صورت پیمایش میدانی و با روش نمونه گیری تصادفی طبقه‌بندی شده از 50 عضو تعاونی در سال 1390 جمع‌آوری شده است. به منظور ارزیابی رفتار سرمایه‌گذاری اعضا الگوی اقتصادسنجی لاجیت با استفاده از نرم افزار شازم برآورد شده است. نتایج نشان می‌دهد که متغیرهای فاصله محل سکونت اعضا از تعاونی، درآمد متوسط ماهیانه و آورده (سرمایه) اعضا از لحاظ آماری معنی دار شدند و درآمد متوسط اثر منفی و فاصله محل سکونت اعضا و سرمایه (آورده) اعضا اثر مثبت بر احتمال تمایل به سرمایه‌گذاری در تعاونی داشته است. در نتیجه پیشنهاد شده است برای ارتقاء سطح تعاونی‌ها از جمله تعاونی تولید مورد بررسی لازم است دولت حمایت‌های لازم برای ارائه خدمات بهتر از طرف تعاونی به اعضا را فراهم آورد و تعاونی‌ها نیز باید امکانات و خدمات مورد نیاز اعضا را در

دسترس آنها قرار داده تا اعضا فعالانه در تعاونی مشارکت کنند و در وضعیت دامداران و کشاورزان عضو بهبود حاصل شود و رغبت افراد غیر عضو را برای عضویت افزایش یابد.

کلید واژه: تعاونی، تعاونی تولیدی کشاورزی، تعاونی کشاورزی، اصول تعاونی، سرمایه‌گذاری در تعاونی.

مقدمه:

با توجه به ناکارآمدی نظام خرده دهقانی در ایجاد تحرک و پویایی در بخش کشاورزی، بخش تعاونی و به خصوص تعاونی‌های تولید ابزار مناسبی برای بهبود وضعیت کشاورزی است. تعاونی‌های تولید در بازتوزیع منافع حاصل از رشد بخش کشاورزی، ایجاد اشتغال پویا و مولد، توسعه مشارکت مردمی در بخش کشاورزی، پایین آوردن ریسک سرمایه گذاری در بخش کشاورزی، کاهش هزینه‌های دولتی در تولید و ... نقش موثر و منحصر بفردی ایفا می نمایند. تحقیقات انجام شده در خصوص تعاونی ها نشان می‌دهد بهره وری سرمایه در شرکت های تعاونی به مراتب بیش از بخش خدمات و خصوصی است (معاونت تحقیقات، آموزش، و ترویج وزارت تعاون، 1379).

مطالعات تاریخی نشان می‌دهد ایرانیان نخستین ملتی بوده‌اند که به نظام تعاونی توجه کرده‌اند. تعاونی سنتی که به منظور همکاری و همیاری و کاستن از مشکلات زندگی به تبع عرف و رسم جاری به وجود می‌آمد نشان از سابقه طولانی حرکت‌های تعاونی در ایران است. پیدایش همکاری های سنتی از شکل و الگوی مشخصی پیروی نمی‌کند. به همین دلیل است اشکال همکاری های سنتی بسیار متنوع است (انصاری 1371). مطالعه تاریخی همکاری‌های سنتی از زمان های دور تا زمان حاضر نشان‌دهنده نوعی تحول و دگرگونی در شکل، محتوی و سازمان آنهاست. در واقع اساس شکل گیری شرکت‌های تعاونی‌های تولید کشاورزی، همکاری‌های سنتی در بخش کشاورزی است. مطالعات مختلف حاکی است در حال حاضر نیز نظام تعاون در کشاورزی از

برجسته‌ترین نظام های بهره برداری است. این موضوع با نتایج مطالعاتی جهانی در خصوص نظام‌های بهره برداری تطابق دارد (عبدالهی، 1377).

تعاونی تولید کشاورزی نوعی نظام بهره برداری مبتنی بر تعاون است که در آن بهره برداران با کشت یکپارچه و با حفظ مالکیت فردی به تولید و زراعت جمعی می پردازند (از کیا 1382) این نظام در اوایل دهه 1350 بعد از اصلاحات ارضی در ایران با هدف افزایش تولید، یکپارچه سازی اراضی کشاورزی، انجام خدمات زیربنائی و استفاده بهینه از نهادهای در دسترس شکل گرفت.

روستاییان با انجام فعالیتهای حرفه ای بر اساس همکاری و تعاون می‌توانند کار آیی و وضعیت اقتصادی خود را بهبود بخشند. در همین راستا، شرکتهای تعاونی تولید نیز میتوانند با رفع نارساییها، نقشی مهم در توسعه روستاها ایفا کنند (صدیقی 1381) رسالت مهم شرکتهای تعاونی تولید عبارت است از ارتقای سطح دانش

روستاییان و بهبود بهره وری منابع روستایی، جلوگیری از مهاجرت بیرویه روستاییان به شهرها، و برقراری توسعه مناطق روستایی. بنابراین، تعاونی ها ابزار ی مناسب برای همکاری مردم به شمار می‌روند و در رسیدن به توسعه پایدار نقشی مهم ایفا می‌کنند، به گونه‌ای که با همفکری مردم، میکوشند توانایی‌های آنها را در

راستای توسعه مناطق روستایی هدایت کنند (طاهرخانی 1383). تعاونی‌ها بیشتر به برنامه‌ریزی بلندمدت می پردازند و از اینرو، منافع خود را در بلندمدت جستجو می‌کنند. (انوشیروانی 1372). در ایران، در سال 1349 ، با تصویب قانون تعاونیها، شرکتهای تعاونی تولید کشاورزی به منظور رفع مشکلات تولید روستاییان و حمایت از آنها تشکیل شدند. در پی آن، طی یک دهه پیش از انقلاب و سالهای پس از پیروزی انقلاب اسلامی، تعاونیها فراز و نشیبهایی را پشت سر گذاشتند تا سرانجام، در سالهای اخیر، در فرایندی از رشد و توسعه قرار گرفته‌اند. مطابق

آمارهای موجود، از 1351 تا 1357، حدود 39 شرکت تعاونی تولید کشاورزی وجود داشت و تا 1388، بیش از 90 شرکت تعاونی تولید تشکیل شد.

امروزه ایجاد اشتغال، تولید و سرمایه‌گذاری در راستای نیل به اهداف اقتصادی در بخش تعاونی است. ایجاد بخش تعاونی در گستره وسیعی از فعالیتها و اهداف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی منشأ ارائه خدمات گوناگون و تولید کالاهای مختلف است. و هر یک در جای خود تأثیر مهمی در پیشبرد اهداف و برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دارند. به همین دلیل در قانون اساسی از بخش تعاونی بعنوان یکی از سه بخش اساسی فعالیتهای اقتصادی - اجتماعی یاد شده است. اداره موفق واحد تولیدی و غلبه بر مسائل و مشکلات موجود، مستلزم توجه و بکارگیری صحیح اصول، ضوابط و معیارهای موجود در زمینه‌های مختلف اقتصادی است. تعاونیهای تولید دام و طیور یکی از انواع تشکل های کشاورزی هستند که سابقه تشکیل آنها به سال 1351 برمی گردد (دهقانی، 1381). تعاونیهای تولید دام و طیور روستایی نه تنها بر جنبه‌های اجتماعی، بلکه بر اساس بنیادهایی اقتصادی نیز استوار هستند، بنابراین برای بقای خود باید با جدیت بیشتری درگیر امور تجاری و بازاریابی شوند تا بتوانند با دستیابی به شیوه‌های جایگزینی متعدد امور تولیدی و بازاریابی، اهداف اقتصادی خود را به طور کارا دنبال کنند.

تأسیس تعاونی های تولید روستایی در ایران

برای کاهش آثار نامطلوب اصلاحات ارضی دهه 40 در سال 1349 با تصویب قانون تعاونی کردن تولید،

شرکتهای تعاونی روستایی تشکیل شدند. در ماده یک قانون مذکور آمده است:

"به منظور یکپارچه کردن قطعات اراضی مزروعی زارعین داوطلب عضو شرکت های تعاونی روستایی در هر یک از دهات حوزه عمل آن شرک تها، در جهت امکان حداکثر بهره برداری از منابع آب و خاک کشور از طریق تأسیس شبکه های نوین آبیاری و تسطیح اراضی مزروعی و احداث راه های ارتباطی بین دهات و آشنا ساختن

اعضاء شرکت تهای تعاونی مزبور با اصول و شیوه های کاشت، داشت و برداشت و استفاده صحیح از وسایل و ماشین آلات کشاورزی متناسب با شرایط محلی با رعایت نظام تعاون و احیای اراضی بایر و موات در منطقه عمل شرکت های مزبور یا مجاور آن و همچنین فراهم نمودن امکانات و تسهیلات بیشتری برای توسعه و بهبود و ایجاد صنایع دستی و تبدیل فرآورده های زراعی و دامی و گسترش فعالیت های مفید غیرکشاورزی در حوزه عمل این شرکت ها و بالنتیجه فراهم شدن موجبات افزایش تولید و درآمد سرانه سکنه روستاها و تأمین رشد مداوم اقتصاد کشور، شرکت های تعاونی تولید کشاورزی تشکیل شدند" (آگهی و دیگران، 1386).

بنابراین از جمله اهداف تأسیس شرکت های تعاونی تولید روستایی، استفاده بهینه از ماشین آلات کشاورزی و مکانیزاسیون، یکپارچه سازی اراضی، به کارگیری فناوری های نوین، حداکثر بهره برداری از منابع آب و خاک کشور از طریق احداث شبکه های نوین آبیاری، افزایش درآمد کشاورزان، بالا بردن میزان عملکرد در واحد سطح و اجرای خدمات زیربنایی است. پس تعاونی تولید را می توان چنین تعریف کرد: تعاونی تولید یک شکل اقتصادی تولیدی است که مجموعه اجزاء نظام بهم پیوسته هستند، زمین آب، سرمایه، نیروی انسانی و مدیریت برای تحقق هدف، و تلاش برای ارتقاء دانش و مهارت و حفظ منابع فردی و اجتماعی تشکیل می شود. (اسلامی 1386).

بنابراین در این مطالعه تلاش شده است با بهره گیری از الگوی اقتصاد سنجی لاجیت رفتار سرمایه گذاری و پس انداز اعضای تعاونی ارزیابی شود تا بتوان از نتایج آن برای بهبود وضعیت تعاونی های تولید از نظر سرمایه گذاری و پس انداز استفاده کرد.

پیشینه پژوهش:

در زمینه تعاونی های کشاورزی و عوامل موثر بر عملکرد تعاونی ها و عضویت در آنها مطالعات زیادی انجام شده است که در اینجا به پاره ای از آن اشاره می کنیم:

دیامونگ(2007)، با تحلیل شکل گیری تعاونیهای کشاورزی، گرایش به تعاونیهای روستایی را از جمله راهبردهای توسعه می داند. ساندالی(2009) بر این باور است که طرح ایجاد تعاونیهای تولید به کاهش اختلافات منطقه‌ای، تعدیل نابرابری های درونشهری و به ویژه کاهش فاصله مناطق روستایی و شهری می انجامد. اسکریمزور و همکاران(2006) معتقدند که عامل کلی و اساسی در بررسی عوامل مؤثر بر عملکرد و موفقیت شرکتهای کشاورزی عبارتند از: عوامل دولتی، عوامل تجاری، عوامل فنی، عوامل ادراکی و عوامل اجتماعی. در میان عوامل اجتماعی متغیرهای اصلی هنجارها و انتظارات اجتماعی، تعاملات اجتماعی، ارزشهای اجتماعی بر موفقیت و عملکرد شرکتهای کشاورزی اثر گذار بودند. در این تحقیق تأثیر ویژگیهای فردی سن، جنس، درآمد، سطح تحصیلات و سابقه عضویت در عملکرد شرکتهای کشاورزی معنیدار به دست آمد.

رایمون(2009)، در تبیین چنین مفهومی، با طرح تعاونی های تولید کشاورزی، ایجاد اشتغال روستایی را مهمترین مؤلفه توسعه از طریق سیاست های تعاونیها معرفی می کند. زایمل(2005) معتقد است که با شکل گیری تعاونی ها ، نوعی سازمان اجتماعی متوازن در سکونتگاههای روستایی شکل می‌گیرد. رامن،(2005) در مطالعات خود روی ساختار و عملکرد تعاونی ها در هند، نشان داد که افزایش امکانات شرکت‌های تعاونی و افزایش سطح تولید و درآمد با حضور تعاونیها رابطه مستقیم دارد. موندانی(2006) در زمینه فواید شرکتهای تعاونی تولید روستایی، موضوع استفاده بهینه از ماشین آلات و یکپارچه‌سازی اراضی در قالب تعاونی را گوشزد کرده است. پامپل(2007)، در مطالعه خود در زمینه تعاونیهای تولید روستایی گامبیا ، بدین نتیجه رسیده است که تعاونیها در اموری همچون تأمین بذر، کود، ماشین آلات و نیز تأمین اعتبارات بانکی برای اعضا دارای فعالیت جدی بوده و در این راستا، 95 درصد اعضا از عملکرد آنها رضایت کامل داشته اند. سانو(2008) نقش سرمایه اجتماعی را در مدیریت تولیدی (تعاونیهای تولید، NGOs و گروه

های ماهیگیران و روستاییان ساحلی) در مناطق ساحلی فیجی مورد بررسی قرار داد. در این تحقیق متغیرهای سرمایه اجتماعی افراد، شامل هنجارها و انسجام اجتماعی، اعتماد اجتماعی، اتحاد اجتماعی، آگاهی اجتماعی و مشارکت اجتماعی بر عملکرد مدیریت گروه های اقتصادی اثرگذار بوده‌اند. در میان متغیرهای فوق، فقدان مشارکت اجتماعی در افراد و یا اعضای گروه های اقتصادی بیشترین اثر را بر مدیریت اقتصادی در مناطق ساحلی گذاشته است. ارتقای ابعاد سرمایه اجتماعی بر روی بهبود درآمدهای مردم محلی و به کارگیری فناوریهای مناسب در منطقه حائز اهمیت است. نوروزی (1354) در مطالعه خود نشان داده که عملکرد تعاونی های روستایی از نظر میزان تولید، متوسط درآمد و کاربرد ماشین آلات موفقیت آمیز بوده است. انوشیروانی و طه (1372) مسئله مالکیت زمین های کشاورزی نهاده ها و اعتبارات را از عوامل بازدارنده تشکیل شرکت های تعاونی تولید روستایی در ایران برشمرد.

جوانمردی (1383) تنگناها و مشکلات تعاونی های تولید را بررسی نموده و دو عامل محدودیت درآمد، بی تجربگی مدیران عامل را مشکل اصلی تعاونی های تولید در ایران می داند. امینی (1375)، تعاونی روستایی را به منزله ابزاری مناسب برای افزایش درآمد، تأمین نیازهای فنی و مالی روستاییان و خرید و فروش محصولات آنان معرفی کرده اند. نجفی (1357)، طی مطالعه خود در استان فارس، نتیجه می گیرد تشکیل شرکت تعاونی باعث افزایش درآمد اعضا، افزایش میانگین سطح زیر کشت و افزایش عملکرد محصولات اصلی شده است.

اثنی عشری (1369) یکی از مزایای شرکتهای تعاونی تولید را اسانتر کردن توزیع نهاده‌ها و برقراری ارتباط بین دولت و کشاورزان گزارش کرده است. بارانی (1369) در مورد فوائد شرکتهای تعاونی تولید روستایی، موضوع استفاده بهینه از ماشین‌آلات و یکپارچه کردن اراضی رابه تعاونی گوشزد کرده است.

شعبانعلی فمی و همکارانش (1387) در تحلیل عوامل اقتصادی مؤثر بر عملکرد تعاونیهای زنان در ایران، قدرت باز پرداخت وام، سرمایه در گردش، دارایی جاری، درآمد تعاونی و میزان بستانکاری را از مهمترین متغیرهای اثر گذار بر موفقیت تعاونیها معرفی کردند. سایر متغیرهای وارد شده به معادله نیز حاکی از نقش

مدیریت مالی تعاونیها به عنوان مهمترین عامل در ارتقای عملکرد آنها بوده است. در این تحقیق از جمله متغیرهای مؤثر در عملکرد تعاونیها، به متغیرهای اقتصادی میزان درآمد، میزان فروش، میزان سهام شرکت، تعداد اعضا، میزان آگاهی و میزان مشارکت اشاره شد.

مواد و روشها:

جامعه آماری در سال انجام مطالعه (1390)، شامل 50 نفر از اعضای تعاونی تولیدی خوراک دام شهرستان تایباد می باشد. این تعداد به روش نمونه گیری تصادفی طبقه بندی شده انتخاب و اطلاعات مورد نیاز از طریق تکمیل پرسشنامه جمع آوری شده است. برای بررسی عوامل مؤثر بر رفتار سرمایه گذاری اعضای تعاونی از الگوی لاجیت استفاده شده است. الگوی لاجیک از جمله الگوهایی است که به بررسی رفتار انتخابی افراد یا مواجهه آنها با رویدادهایی که دو گزینه برای آنها موجود می باشد و تنها یکی از آنها باید انتخاب شود، می پردازد. از آنجا که متغیرهای وابسته تمایل به سرمایه گذاری اعضای تعاونی تولید می باشد، مدل رگرسیونی مرتبط با این گونه مسائل یک متغیر کیفی دوتایی¹ است که مقادیر صفر و یک به خود می گیرد. از طرف دیگر سازه های تأثیرگذار بر رفتار اعضا ویژگیهای فردی، اجتماعی و اقتصادی وی و خصوصیات فیزیکی تعاونی است. در این گونه موارد از مدل های رگرسیونی با متغیرهای کیفی برای بررسی عوامل مؤثر بر رفتار سرمایه گذاری در تعاونی و پس انداز استفاده می شود. از جمله این مدلها میتوان مدل احتمال خطی²، مدل لاجیت³ و مدل پروبیت⁴ را نام

¹ dichotomous or binary variable

² linear probability model

³ logit model

⁴ probit model

نام برد. در این مطالعه از الگوی لاجیت استفاده شده است. مدل لاجیت دارای متغیر وابسته کیفی است که مقادیر صفر و یک به خود می‌گیرد و ساختار آن به صورت زیر می‌باشد:

$$Z_i^* = \alpha + \beta X_i + u_i \quad (1)$$

که در آن Z_i^* رفتار اعضا در برابر سرمایه‌گذاری اعضا را نشان می‌دهد و X_i برداری از خصوصیات فردی، اجتماعی، اقتصادی و جغرافیایی عضو i است. α و β پارامترهای الگو و u_i نیز جزء خطای الگوست.

اگر متغیر دیگری به نام Z_i تعریف شود که از مقادیر صفر و یک تشکیل شده باشد، چنانچه $Z_i^* > 0$ ، متغیر

Z_i دارای مقدار یک و در غیر این صورت دارای مقدار صفر می‌باشد. بنابراین، در مطالعه حاضر متغیر وابسته مدل، یک متغیر صفر و یک تعریف می‌شود که شامل $Z_i = 1$ برای اعضای است که تمایل به سرمایه‌گذاری در تعاونی را دارند و $Z_i = 0$ برای اعضای است که تمایل به سرمایه‌گذاری در تعاونی را ندارند. بنابراین در الگوی لاجیت مورد مطالعه، احتمال اینکه i امین عضو تمایل به سرمایه‌گذاری در تعاونی را داشته باشد به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$P_i = F(Z_i) = F(\alpha + \beta X_i + \gamma D_j) = \frac{1}{1 + e^{-Z_i}} = \frac{1}{1 + e^{-(\alpha + \beta X_i + \gamma D_j)}}$$

با تقسیم احتمال تمایل به سرمایه‌گذاری در تعاونی به احتمال عدم تمایل آن و گرفتن لگاریتم طبیعی از طرفین رابطه زیر به دست می‌آید:

$$L_i = \ln\left(\frac{P_i}{1 - P_i}\right) = \alpha + \beta X_i + \gamma D_j$$

که L لگاریتم نسبت پذیرش به عدم پذیرش می باشد و برحسب X, D و پارامترها خطی اند.

تغییر در احتمال این که بر اثر تغییر یک واحدی در متغیر مستقل یک عضو در گروه اعضایی که تمایل به سرمایه گذاری دارد ($WTM_i = 1$) قرار گیرد، به اثر نهایی معروف است که به صورت زیر محاسبه می شود:

$$ME = \frac{\partial P_i}{\partial X_i} = \frac{e^{b'X_i}}{(1 + e^{b'X_i})^2} b_i$$

که در آن ME اثر نهایی است. همچنین کشش متغیر توضیحی Δ از رابطه زیر بدست می آید:

$$E_{xi} = \frac{\partial \Lambda(b'X_i)}{\partial X_i} \frac{X_i}{\Lambda(b'X_i)} = \frac{e^{b'xi}}{(1 + e^{b'xi})^2} \frac{X_i}{\Lambda(b'Xi)}$$

که در آن E_{xi} کشش متغیر توضیحی Δ است. این کشش نشان می دهد که یک درصد تغییر در متغیر مستقل باعث چند درصد تغییر در احتمال این که کشاورز در گروه عضویت ($WTM_i = 1$) قرار گیرد، می شود.

جدول 1. متغیرهای توضیحی تأثیر گذار بر رفتار عضو برای سرمایه گذاری در تعاونی

متغیر	تعریف
X1	سن عضو
X2	تعداد اعضای تعاونی
X3	هزینه متوسط ماهیانه اعضا
X4	تحصیلات عضو
X5	تعداد افراد خانوار عضو
X6	نوع عضویت (متغیر مجازی 1: عضو فعال 0: عضو غیر فعال)
X7	جنسیت عضو (متغیر مجازی 1: مرد 0: زن)
X8	وضعیت تأهل عضو
X9	فاصله محل سکونت عضو از تعاونی
X10	تجربه عضو (مدت زمان عضویت در تعاونی)

X11	درآمد متوسط ماهیانه عضو
X12	سرمایه (آورده عضو)
X13	سطح تکنولوژی تعاونی

نتایج و بحث:

برای تخمین مدل لاجیت از روش حداکثر راستنمایی (MLE⁵) و همچنین نرم افزار شازم (SHAZAM 9)

استفاده شد. قبل از تخمین مدل لاجیت و همچنین بعد از تخمینهای اولیه، همخطی متغیرها، واریانس

ناهمسانی جملات اخلاص و تصریح مدل مدنظر قرار گرفت و مشکلی در این زمینه وجود نداشت.

نتایج حاصل از برآورد الگوی لاجیت در جدول زیر گزارش شده است:

اثر نهایی	کشش در		آماره t	ضرایب	متغیر
	کل وزنی	میانگین			
	36.330	30.015	0.0000531	139.27	عرض از مبدأ
-0.00053797	-0.041900	-0.033245	-0.0863	-0.003182	سن (x1)
0.00039233	0.16382	0.13898	0.57427	0.0023206	هزینه متوسط (x3)
0.049271	0.11242	0.095466	0.43252	0.29143	تحصیلات (x4)
0.024420	0.14943	0.12327	0.66017	0.14444	تعداد افراد خانوار (x5)
0.023201	0.0255506	0.020045	0.12533	0.13288	نوع عضویت (x6)

⁵ maximum likelihood estimation

-0.074656	-0.12919	-0.10527	-0.30484	-0.51966	وضعیت تأهل (x8)
0.018570	0.30009	0.27127	1.4969	0.10984	فاصله تعاونی (x9)
-4.7023	-36.276	-29.851	-0.000053	-27.814	مدت زمان عضویت در تعاونی (x10)
-0.00000069	-0.63502	-0.49344	-1.9131	-0.0000040	درآمد متوسط ماهانه (x11)
-0.0000081786	0.40352	0.34091	1.7257	0.000048	سرمایه (آورده عضو) (x12)
-0.14945	-0.30230	-0.24384	-0.94042	-0.88397	سطح تکنولوژی (x13)
LR=16.50 ESTRELLA R-SQUARE=0.314 MADDALA R-SQUARE=0.281 CRAGG-UHLER R-SQUARE=0.374 MCFADDEN R-SQUARE =0.238 PERCENTAGE OF RIGHT PREDICTIONS=84.00 LM2=11.77 P-value=0.38					

بر اساس نتایج جدول بالا، در بین متغیرهای مستقل الگوی مورد بررسی، متغیرهای فاصله محل سکونت عضو از تعاونی، آورده عضو، درآمد متوسط ماهیانه اعضا در سطح 10 درصد از لحاظ آماری معنی دار بوده و بقیه متغیرها بی معنی شده است.

کشش کل وزنی برای متغیر سن -0.041 می باشد یعنی به طور متوسط یک درصد افزایش در سن عضو با فرض ثابت ماندن سایر عوامل احتمال تمایل به سرمایه گذاری در تعاونی را کاهش می دهد. علامت این متغیر منطقی و دارای اثر منفی بر احتمال سرمایه گذاری در تعاونی می باشد زیرا کشاورزان در سنین بالاتر به دلیل

عدم ریسک پذیری تمایل کمتری به سرمایه گذاری در تعاونی دارند بنابراین منطقی است که با بالاتر رفتن سن اعضا تمایل به سرمایه گذاری در تعاونی کاهش می یابد، همچنین اثر نهایی این متغیر نشان می دهد با ثابت بودن سایر عوامل یک واحد افزایش در سن عضو احتمال تمایل به سرمایه گذاری در تعاونی را به اندازه 0.00053 کاهش می دهد. از دیگر متغیرهای مورد بررسی هزینه متوسط ماهیانه اعضا می باشد که دارای تأثیر مثبت و غیر معنی دار بر احتمال تمایل به سرمایه گذاری در تعاونی است لذا با افزایش هزینه متوسط ماهیانه اعضا تمایل به سرمایه گذاری در تعاونی افزایش می یابد. اثر نهایی متغیر هزینه ماهیانه نشان دهنده این است که یک واحد افزایش در هزینه متوسط ماهیانه اعضا با ثابت سایر عوامل احتمال تمایل به سرمایه گذاری در تعاونی را به اندازه 0.00039 افزایش می دهد. تحصیلات از جمله متغیرهایی است که هر چند از نظر آماری بی معنی شده ولی اثر مثبتی بر برنامه دارد، در واقع با افزایش سطح تحصیلات اعضا، به دلیل ایجاد فرهنگ و فضای لازم برای استفاده از خدمات تعاونی، احتمال تمایل به سرمایه گذاری در تعاونی افزایش می یابد. کشش کل وزنی برای این متغیر 0.112 می باشد و به معنی این می باشد که با افزایش یک درصد سطح تحصیلات اعضا با ثابت ماندن سایر عوامل احتمال تمایل به سرمایه گذاری در تعاونی را به اندازه 0.112 درصد افزایش می دهد و این رفتار کاملاً منطقی می باشد.

یکی دیگر از متغیرهای مورد بررسی فاصله محل سکونت اعضا از تعاونی می باشد که در سطح 10 درصد معنی دار بوده و اثر مثبت بر تمایل به سرمایه گذاری در تعاونی می باشد. کشش وزنی این متغیر 0.3 می باشد و به این معناست که یک درصد افزایش در فاصله با فرض ثابت ماندن سایر شرایط احتمال تمایل به سرمایه گذاری اعضا در تعاونی را 0.3 درصد افزایش می دهد. اثر نهایی این متغیر 0.0185 نشان دهنده این است که با افزایش یک واحد در فاصله احتمال تمایل به سرمایه گذاری اعضا در تعاونی را 0.0185 واحد افزایش می دهد. از دیگر متغیرهای معنی دار مورد بررسی درآمد متوسط ماهیانه اعضا می باشد که اثر منفی بر تمایل به سرمایه گذاری در تعاونی دارد. کشش کل وزنی این متغیر -0.635 می باشد که نشان دهنده این است که یک

درصد افزایش در درآمد متوسط ماهیانه با فرض ثبات سایر عوامل احتمال تمایل به سرمایه‌گذاری در تعاونی را 0.635 درصد کاهش می‌دهد.

همچنین درصد صحت پیش بینی الگوی لاجیت برآورد شده 84 درصد می‌باشد که عدد قابل قبول و مطلوبی است و دقت پیش بینی الگو را نشان می‌دهد (این معیار هر چه به یک نزدیک تر باشد نشان دهنده بهتر بودن نیکویی برازش الگو خواهد بود). آزمون LM2 نیز وجود واریانس همسانی را تأیید می‌کند. (زیرا مقدار P-value آن از 0.05 بزرگتر شده است و فرض صفر مبنی بر وجود واریانس همسانی پذیرفته می‌شود).

پیشنهادات:

بر اساس نتایج مطالعه حاضر برای بهبود وضعیت تعاونی های تولید از جمله تعاونی تولید مورد بررسی می‌توان راهکارهای زیر را ارائه داد:

1. اعضای که سطح تحصیلات بالاتری دارند تمایل به سرمایه‌گذاری بیشتری در تعاونی دارند در نتیجه باید مدیریت تعاونی در برنامه‌های آتی خود کلاسهای آموزشی برای ارتقاء سطح تحصیلات اعضا و افزایش مهارت آنها را در نظر داشته باشد.
2. با توجه به نتایج حاصل می‌توان گفت که برای اینکه امکان دسترسی اعضا به تعاونی و استفاده از خدمات آن برای اعضا آسانتر و راحت تر باشد باید محل استقرار تعاونی در مراکز روستاها و شهرکها باشد.
3. اعتبارات و کمک های مالی مورد نیاز از طرف دولت برای عضویت و سرمایه‌گذاری اعضا را در اختیار آنها قرارگیرد تا از این طریق هم تعاونی های تولید در سطح کشور پیشرفت و ارتقاء یابند و هم وضعیت دامداران و کشاورزان بهبود یابد.

4. ارائه خدمات متنوع به مردم از طرف تعاونی، به شرط آن که تعاونی صرفاً در این خصوص فعالیت نکند، می تواند زمینه گرایش مردم را به این نظام بهره برداری بیشتر کند. لازم است نگاه مردم به تعاونی (در حال حاضر نگاهی دولتی است و وظیفه ارائه خدمات دارد) تغییر کند. تعاونی باید بدون گرایش مطلق به خدمات دولتی بتواند خدمات خود را به مردم تنوع و شدت بخشد. باید شرایطی را فراهم نمود که تعاونی بتواند بخشی از مشکلات روزمره روستاییان مثل مراجعه مستمر به شهر، مراجعه به دستگاه های اداری و ... موارد مشابه را حل کند. به عبارتی مردم باید به دیده یک حلقه مفقوده و فعال به تعاونی نگاه کنند که می تواند گره زیادی را از مشکلات آن ها حل کند.

5. تعاونی های تولید مبتنی بر اصولی هستند که تقریباً با اصول حاکم بر سایر تعاونی ها در بخش های مختلف یکی است. بدون شک تعاونی زمانی می تواند در چارچوب اهداف خود حرکت کند که به اصول و مبانی تعاونی که در اساسنامه ذکر شده است پای بند باشد. تشکیل منظم جلسات در هر شرایط، رعایت مقررات در تشکیل جلسات به ویژه حضور اعضا، ارائه گزارشات مالی در هر سال مالی، شرح دقیق وظایف اعضا مدیران عامل، هیأت مدیره و سایر ارگان های تعاونی و ... از جمله مواردی است که رعایت آنها می تواند فرصت لازم برای سایر فعالیت ها و اقدامات را فراهم سازد.

منابع :

1. اسلامی، عبدالحسین، (1372) "انگاره هایی در جهت توانمندسازی شرکتهای تعاونیهای تولید روستایی" نشریه ترویجی، نهران ، انتشارات وزارت تعاون، ص 4 .
2. آگهی، حسین و دیگران، (1386) " ارزیابی مشارکتی تعاونی تولید روستایی با استفاده از رهیافت PRA (مطالعه موردی تعاونی تولیدی فرزبان استان لرستان)" نشریه جهاد، 277، 126-82، ص 83.
3. امینی، علی اکبر "تعاون راهی به سوی جامعه سالم" تهران، انتشارات وزارت تعاون ، 1372 ، ص 18 و ص 27.
4. انصاری، حمید، "انواع و کارکرد تعاونی ها " تهران، انتشارات دانشکده علوم اجتماعی دانشکده علامه طباطبایی، 1370 .، ص 78.
5. پورافضل، حسن، (1353) "تعاون " تهران ، انتشارات دانشگاه تهران، ص 157 .
6. سعدی، حشمت الله، (1386) "ارزیابی تعاونیهای تولید روستایی در شهرستان کبودرآهنگ استان همدان" فصلنامه روستا و توسعه، 2، 136-160، ص 40.

7. شیرانی، علیرضا، (1368) "اقتصاد تعاون" تهران، انتشارات سازمان مرکزی تعاون، ص 92.
8. کرمی، عزت الله و دیگران، (1384) "آثار تعاونیهای تولید کشاورزی در فرایند تولید" ویژه نامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، 31، 1-45، ص 2.
9. حسینپور، علی (1387)، بررسی سیر تحول نظام تعاونیها: مقایسه استانهای کشور. زنجان: اداره کل تعاون .

10. Adeyemo, remi. Akala, Oyewole (1992) " An Evaluation of saving and investment behaviour of co-operative fishermen in the riverine area of Nigeria". journal of environmental management (1992) 36, 27-34.

11. Hovelaque, v. Sabine, D. cordier, j (2009) " Effects of constrained supply and price contracts on agricultural cooperatives", European journal of Operational Research 199 (2009) 769-780.

12. Özdemir, G. (2005) " Cooperative-shareholder relations in agricultural cooperatives in Turkey" journal of Asian Economics 16 (2005) 315-325.

13. Warman, M. and Kennedy, T. L. (1998), "Agricultural marketing Cooperatives". Available on: <http://www.rurdev.usda.gov/RBS/pub/cir4515.pdf>

14. Rogers, R. T. (1997), "Agricultural marketing cooperatives in increasingly concentrated markets". Available on: <http://www.unix.oit.umass.edu/resec.241>.

15. Anoushirvanei, A., et al.(1984). Evaluation of rural production cooperative (RPC), In Esfahan Province. (In Farsi)